

Tālavava

TEVZEMEI UN BRĪVĪBAI

LATVIJAS TAUTAS FRONTES
VALMIERAS RAJONA NODAĻAS INFORMATĪVAIS BIĻETENS

Nr. 1 (1)

TRESDIEN, 1989. GADA 2. AUGUSTĀ

CENA 20 kapeikas

DAŽI VĀRDI DZIMŠANAS DIENĀ

Mūsu ir maz, pārāk maz te, šajā vietā, kur Latvija. Mūsu pārāk maz ir arī pasaulē. Atmodas laiks ir pēdējā iespēja, kad mēs vēl kā tauta varam cīnīties par savu nākotni. Mūsu ir pārāk maz, lai mēs varētu atļauties tādu greznību kā savstarpējās kildas, nesaprašanās. Paskatīsimies vēsturē — sanīdot vienu pret otru, mūsu ciltis pieveica krustneši. Vai šodien daži biedri necer uz līdzīgi vieglu uzvaru? Tādēļ būsim vienoti! Šo vienotību paudisim arī «Tālavā».

Sodien, daudz rokām un prātie izlolots, iznāk pirmais numurs. To gatavojot, bija izjūtams milzīgs atbalsts ne tikai mūsu rajona cilvēku vidū, arī tālāk. Pateicība, ko jūtam par to, ka «Tālavā» var sākt savu gaitu, vārdos nav izsakāma.

Vairāki varianti izskanēja par biļetena nosaukumu. Dažos bija ietverts arī atmodas vārds. Taču ieklausīties — vārdam «Tālavā» arī Atmoda skan cauri.

Varbūt radies neizpratne par tirāžu — 5100 eksemplāru. Kādēļ vēl 100? Tie būs bezmaksas eksemplāri, kuru peļņu nereklināsim naudā. To ieguvumu vērtēsim pēc atsaucības — tie domāti represēto klubam, paisionātiem, bibliotēkām, muzejiem.

Neziņa — tā ir šķērēja. Centīsimies rakstīt par to, ko konkrētu dara LTF grupas mūsu rajonā, ceram uz sadarbību ar LTF «ierindniekiem». Aicinām izteikt savu viedokli par Latvijas neatkarību, par to, kāds dzīves līmenis Latvijā bija neatkarības gados. Sodien bieži dzirdēta «aksioma» — Latvijas Republika nevar pastāvēt, mūs gaidot ekonomisks sabrukums. Interesanti būtu uzzināt, ko šajā sakarībā do-

mā mūsu novada ekonomisti un juristi. Kāds būtu perspektīvs vērtējums par mūsu rajona darbības virzieniem un iespējām brīvā Latvijā?

Runāsim arī par to, kas mūs un jūs satrauc ikdienā. Kā ir ar sociālo taisnīgumu, un vai tas vispār ir? Nespesim nedz dzīvokļus, nedz kafijas talonus dot, bet tomēr, ja jūsu rīcībā ir sociālā ne-taisnīguma fakti — rakstiet! Un lai nevienam neizbrīna fakts, ka reizem vienā lappusē paradīsiem blakus pavisam atšķirīgi viedokļi. Viss mūsu dzīve ir pretrunu pilna. Un cilvēki ir no visa noguruši — no bezspēcības birokrātijas un resoru priekšā, no nenormālas sadzīves, no neziņas par to, kādā veidā rītdien var atbrieties sagandēta daba. Nu jau esam noguruši arī no demokrātijas, kura ar vienu likumu ļauj, ar otru — liedz, no atklātuma, kad patiesība paliek tikai pusceļā.

Vai ar tiem dažiem tūkstošiem rubļu būs atļūdināts cilvēkiem, kam bija jāiziet Sibīrijas elnē? Publicēsim represēto latviešu atmiņu stāstījumus, Varbūt tiem vecajiem ļaudīm, kuri vairs nevar uzrakstīt savas atmiņas, talkā varētu doties vietējie tautfrontieši? Mums ir jāapzina savas tautas pagātne, kuras melnā lappusē ir tieši tas laiks. Nekad nevaresim atļūdināt cietušajiem to, kas nodarīts, dosim viņiem vismaz morālu gandarījumu. Varbūt vēl dzīva atmiņa ir to darboņu vārdi, kuriem bija ciešs sakars ar izsūtīšanām, kuri tādēļ iedzīvojās mantā un slāvā?

(Turpinājums 2. lpp.)

Tālavava — novads, kurā dzīvojam

Vēsturiska izziņa.

Agrā feodālisma periodā (I—XII gs.) Austrumu un Centrālās Latvijas teritorija iedzīvotāju ziņā nebija etniski viengabalaina, bet sastāvēja no vairākiem tautībām — latgaļiem, sēļiem un libiešiem, kuras iepriekšējos gadsimtos jau bija nogājušas garu attīstības ceļu un apdzīvoja zemes, apgabalus un pilis ar noteiktiem nosaukumiem. Sakarā ar ļoti pieticīgo seno rakstisko avotu esamību, ievērojamas grūtības rada šo atsevišķo teritoriju un vietu noteikšana. Liela mērā tas attiecināms uz latgaļu apdzīvoto teritoriju. Latgaļi kā tauta pirmo reizi minēta ts. Nestora hronikā, kuru datē ar XI gs. Daudz vairāk ļoti svarīgu norāžu par politiskām norisēm latgaļu apdzīvotā teritorijā XIII gs. sniedz Indriķa Livonijas hronika, galvenokārt par latgaļu rietumu novadiem — pieņemot Imeras, Autines, Beverīnas, Tālavas un Kokneses latgaļus.

Imeras latgaļi dzīvoja Gaujas vidusleņķī un Jumaras upes krastos, kura šai vietā ietek Gaujā. Pēc hroniku liecībām Imeras zemes robežas bijušas: ziemeļos — Burtņieku ezers, dienvidos — Gauja,

austrumos — Tālavva, rietumos — Idumeja un libiešu zemes. Imeras teritorija bijusi samērā maza, jo hronikas gan piemin apdzīvotas vietas, bet ne reizi nepiemin nocietinājumus.

Tālavvas teritorija, redzams, bijusi ievērojami lielāka par Imeru, ar centru Trikātas novadā — Beverīnas pili. Pats iespaidīgākais un varenākais tālāviešu feodālis Indriķis Livonijas hronikā minēts kā «Tālivaldis no Tālavas» (Thalibald de Tolowa), novada vecākais (senior provincie) jeb «Tālivaldis no Beverīnas» (Thalibaldus de Beverin).

Latvijas vēsturiskajā ģeogrāfijā viens no stridus jautājumiem ir Beverīnas identifikācija. Vadoties no rakstiskajiem avotiem un noskaidrotajiem ceļu virzieniem, par ticamāko Beverīnas atrašanās vietu jāpieņem Trikāta. Bez Trikātas Tālavvas sastāvā bijuši vēl citi novadi. Tas rietumu robežas pieskārs Burtņieku ezeram, kura krastos stāvēja latgaļu ciemi (villas Lettorum). Tālivalda dēla valdijuma, Grūtāk noteikt Tālavvas dienvidu un austrumu robežas. Savā laikā A. Bilenšteins pieņēma, ka Tālavva bijusi samērā maza zeme dienvid-

austrumos no Burtņieku ezera un aptvērusi Gaujas pietekas — Abulu un Viņu. Pret to pamatoti uzstājās igauņu vēsturnieks H. Lākmanis un, vadoties pēc mūsdienu pieņemumiem apdzīvoto punktu identifikācija, kas minēti 1224. g. Tālavvas dalīšanas aktā, pierādīja, ka tas robežas dienvidu un austrumu virziena stiepās tālāk, kā to pieņēmuši agrākie pētnieki. H. Lākmana pierādījums papildināja A. Svabe, pasvitrojot, ka 1224. g. dalīšanas akts min tikai apdzīvotas vietas, bet ne pilis, jo kā tāds apstiprina teritoriju maigu un noapaļo robežas. Akts nosaka, ka zeme, ko sauc par Tālavu, sadalās šādi: ordenis saņem ciemu pie Vijas upes, Rameķa valdījums un visas zemes līdz pašam Burtņieku ezeram, kas līdz tam piederējis bīskapam. Bīskapam atdod 12 ciemus: Gibbe, Jovnate, Jeie, Ale, Zlavka, Saueke, Virevele,

Zirvegale, Metsene, Gulbana, Jazoa, Prebalge. Ņemot par pamatu patreizējo Tālavvas ciemu un pilsu identifikāciju, tas robežas var nospraust šādā veidā: rietumos — no Cesim pa Idumejas robežu un Jumaru Briedes upes un Burtņieku ezera rajonā; austrumos, Gaujas baseinā, kur Gauja bija dabiskā robeža. Tālavva robežojas ar Atzeļi. Grūtāk noteikt Tālavvas dienvidu robežu, jo robeža ar Jersikas valdījumiem bija relatīva un droši vien gāja ziemeļos no Cesvaines, ne tālu no Vecpibalgas Cesu virziena.

Tālavva bija diezgan pauguraina un tās dienvidu daļa stiepās līdz pat Vidzemes Centrālaj augstienei, ziemeļu daļa sasniedza Ziemeļvidzemes līdzenumu un cieši pieskārs Gaujai, kur tas kreiso pieteku Vijas, Abulas un Palsas krastos bija izkļiedēti Tālavvas latgaļu ciemi un pils.

Mums tuvākie Indriķa Livonijas hronikas Tālavvas senākie liecinieki ir Zilaiskalns, kas kopa ar Dievu, Janu, Oļu un Lauvas kalniem veido sevīši izcili svētvielu ansambli Ziemeļvidzemes. Vēl 17. gs. sākuma taja notika tautas svētki un pakāje notūrets Labrenča (s. Laurentija) tīrgus, apdāvināti nabagi. Kalņa bijis svētatvots, stāvējuši upurakmeņi un līdz pat 18. gs. otrai pusēi slepus apglabāti mirušie (1972. g. arh. izrakumi I. Cimmermanes vad.) 12. gs. beigām pieder Kauguru Pekas kalns (1909. g. Fr. Balodis) un Kauguru Beitas latgaļu kapulauks (1962. g. J. Cimmermane). Neizpetiti vēk Vaidavas, ka arī Grebu un Bļodas pilskalni Dīkļos.

Izziņai izmantota E. Mugureviča «Austrumu Latvija un kaimiņu zemes X—XIII gs.». R 1965

LAIMONIS LIEPNIKS

DAŽI VĀRDI DZIMŠANAS DIENĀ

(Turpinājums no 1. lpp.)

Ceram, ka savu sadarbību ar turpmāk neateiks vēsturiskais Laimonis Liepnieks, un mēs uzziņāsim, kāds Valmieras rajonā ir bijis 1959. un citi «gaišās jaunclēsmes» gadi.

Ja rakstītāji to vēlēšies, viņu vārdi paliks nemiņi. Bet mums vajadzētu zināt gan vārdus, gan adresi un nepieciešamības gadījumā arī telefona numuru ikvienam mūsu autoram. No jums arī prasīsim pilnīgu atbildību par rakstos minēto faktu, vārdus un skaitļus precizitāti, jo visu pārbaudīt nebūs divu cilvēku spēkos. Uztiesimies viens otram. Lasītāju atsaucība mums šobrīd ir galvenais.

Rakstiet, par ko līdz šim nevarēja rakstīt. Interesanti būtu uzzināt, kurš savulaik bija tas «gudrais prāts», ar kura mīļi gādību pašā pilsētas centrā Gaujas mala tagad ir VULer. Māc ticams, ka Maskavas onkūji bez priekšā teikšanas zināja, pēc kā roku stiept.

— Meklējiet Kangaru latviešu tautā! — saka Diterihs Māras Zālites «Lāčplēsi». Šķiet lieki atgādināt, ka arī šodien viņi ir tēpat. Postoņaki par liela mēroga darbiniekiem var būt šķīstīti izpaņoņas. Darbu var darīt ar godapratu, neejoj pret savu tautu, bet var darīt arī tā — kaitējot.

Ekoloģija — mūsu bērnu izdzīvotāna vai bojāeja? Ceram, ka isto ainu mūsu reģionā palīdzēs atklāt arsti, vides kluba biedri, visi dabas aizstāvji.

Tuvojas vietējo padomju un Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanas. «Tālava» lappuses būs atvēlētas arī deputātu kandidātiem.

Mēs esam ceļa sākumā. Mums vēl nav nekā. Ne savas pasta kastītes, ne kabineta, ne rakststāmgalds, ne adreses. Pagaidām mums domāto varat sūtīt laikraksta «Liesma» redakcijai pēc adreses: 228600 Valmierā, A. Upiša ielā 7, ar norādi «Tālava». Par izmaiņām runāsim tad, kad tādas būs. Ceram, ka visā drīzumā tiks atrisināts jautājums par bijušās Lucas muižas izmantošanu LTF, VAK un «Tālava» vajadzībām. Pirmdienas un otdienas varat zvanīt — Valmierā 21472. Izskatiet savu vēlni arī par tīrības palielināšanu — varbūt «Tālava» visiem nepietiks. Ja tas tā, tad šoreiz esiet biedriski — izlasiet un dodiet tālāk! Pēc jūsu signāla mēģināsim tīrību palielināt.

Mums visiem pārmet runāšanu. Bet mēs tik ilgi esam klusejuši, bet ierunājam strādājuši, bijuši paklausīgi. Tagad mums ir jāizrunājas, jāatīstas, jāskīstas. Visu laiku esam dzīvojuši ar vainas apziņu: ka tikai kāds neapvainojas par mūsu vārdiem, par mūsu darbiem. Vai pašī netiekam apvainoti — uz to mēs neskatījāmies.

Kamēr tauta dzied, tikmēr tauta dzīvo. Un, kas dzīvo, tam vienmēr paliek cerība. Iztaisošim plecus! Lai mums visiem kopīgs ceļš uz gaismu un brīvību!

**INĒSE VINKLĒRE
GUNTA MATISONE**

LSDSP DARBĪBAS ATJAUNOŠANAS INICIATIVAS GRUPAS UN LSDSP ĀRZEMJU KOMITEJAS KOPIGS

PAZIŅOJUMS

Latvijas sociāldemokrātija vada 1905. gada revolūciju Latvijā, bija viena no Latvijas Republikas dibinātājiem un neatkarības izcīnītājiem 1918.—20. gada brīvības cīņās. Neatkarīgās Latvijas Republikas laikā līdz pat 1934. gada Ulmaņa apvērsumam Latvijas sociāldemokrātija bija viens no ietekmīgākajiem politiskajiem spēkiem demokrātiskajā tradīciju veidošanā valsts varas un tautas attiecību humanizācijā. Kopš 1934. gada LSDSP legālās darbības atjaunošana Latvijā nav bijusi iespējama. Visnežēlīgākās represijas un vajāšanu LSDSP biedri un atbalstītāji pārdzīvoja pēc Latvijas okupācijas 1940. gada 17. jūnijā.

LSDSP turpināja savu legālo darbu trimdā, kur tika izveidota tās Ārzemju Komiteja. Taču sociāldemokrātiskās idejas dzīvo tautā arī okupētājā Latvijā. Par to liecina sociāldemokrātiskā kustība, kas palāban atstātas okupācijas režīma liberalizācijas apstākļos.

Liberalizācijas process, kas aizsācies PSRS, ir zināms, kaut arī minimāls garants iespējai demokrātiskā ceļā atjaunot Latvijas valstiskumu. Šo cīņu sākusās progresīvas kustības, kas Latvijā izveidojušas pēdējo triju gadu laikā.

LSDSP darbības atjaunošanas Iniciatīvas grupa uzskata, ka šobrīd, kad Komunistiskās partijas rokās Joprojām atrodas visi varas

un apspiešanas institūti, atsevišķas progresīvās kustības nevar būt kā alternatīvs spēks cīņā pret komunistisko diktatūru, lai arī cik liberālas formās tā izpaustos. Iniciatīvas grupa uzskata, ka ir nepieciešams Latvijā atjaunot LSDSP kā opozīcijas partiju PSKP, un aicina visus, kam tuvas sociāldemokrātiskās idejas, pulcēties zem LSDSP karoga!

Iniciatīvas grupa uzskata, ka okupētājā Latvijā ir radīta jauna šķiru sabiedrība ar bagātīgu virsrslāni un PSKP birokrātiem kā galveno sabiedrisko spēku. Darba cilvēka ekspluatācijas pakāpe Latvijā PSR nemiņīgi pieaug. Iniciatīvas grupa iestājas par visu pazemoto, apspiesto un valdošās šķiras vajāto cilvēku tiesībām uz pilnvērtīgu dzīvi neatkarīgi no viņu tautības, rases vai politiskās pārliecības. Mūsu mērķis — sabiedrība, kur pilnība realizējas personības brīvība, taisnīga nacionālā lenākuma sadale, ražošanas socializācija. Kā vienīgo līdzekli šī mērķa sasniegšanai mēs redzam brīvību un neatkarīgu valsti.

Iniciatīvas grupa un LSDSP Ārzemju Komiteja noraida jebkuru mēģinājumu, liberalizējot viltsu socialismu Latvijā, panākt Latvijas PSR «de iure» atzīšanu, kā arī noraida atgriešanos pie neierobežotas privātkapitālistiskās iekāršanas un nacionālas diktatūras. Mūsu alternatīva tagadējam režīmam ir parlamentārā demokrātija, kas dibinātos uz politisku un nacionālu brīvību latviešu tautai kā pamatnācijai un visām nacionālajām minoritātēm.

Iniciatīvas grupa par savu tuvāko mērķi uzskata visu sociāldemokrātiskās piekriteju apziņāšanu Lat-

vijā, konferences sasaukšanu un organizēšanu LSDSP darbības atjaunošanai Latvijā, kā arī deklarācijas projekta izstrādāšanu, kas būtu par pamatu jaunajai partijas programmai.

Iniciatīvas grupa un LSDSP Ārzemju Komiteja aicina latviešu tautu dzimtenē un trimdā, visas Latvijas nacionālās minoritātes apzīnāties, ka mūsu mērķis ir un paliek neatkarīga un demokrātiska Latvija, kurai jāiekļaujas Eiropas demokrātiskā valstu politiskajā un saimnieciskajā dzīvē.

LSDSP darbības atjaunošanas Iniciatīvas grupa Latvijā, Rīgā, 1989. gada jūlijā LSDSP Ārzemju Komiteja Zviedrijā, Stokholmā, 1989. gada jūlijā

LPSR AUGSTĀKAJAI PADOMEI, MASU INFORMĀCIJAS LIDZEKĻIEM

Pamatojoties uz to, ka 1940. gada 17. jūnijā Latvija tika okupēta un iekļauta PSRS sastāvā anti-konstitucionālā ceļā, Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas atjaunošanas Iniciatīvas grupa pieprasa LPSR AP tuvākajā sesijā pasludināt 1940. gada 14. un 15. jūlija Tautas saimības vēlēšanu rezultātus, 1940. gada 21. jūlija pieņemto likumu par Latvijas pārveidošanu sociālistiskā padomju republikā, kā arī 1940. gada 5. augusta noslēgto līgumu par Latvijas uzņemšanu PSRS sastāvā par spēkā neesošiem.

LSDSP atjaunošanas Iniciatīvas grupa Rīgā 1989. gada 19. jūlijā

popolisticās un kolonizatoriskās intereses.

Tālāk, ap LKP CK grupētā partijas ideologu un funkcionāru, dažādu rangū saimniecisko un administratīvo vadītāju «frakcijas», kura savas varas saglabāšanai manevrē starp zināmu liberalismu un vecajam totalitārisma metodēm. Sim LKP centricajam veidojumam (protams, neformālam) pašlaik ir liela reāla vara un tas gatavs (vismaz pirms vēlēšanām) izdarīt zināmus reformiskus grozījumus ideoloģijā un politiskajā struktūrā, vienlaikus saglabājot politiskās monopolesības un pakļautības centra norādījumiem. Protams, šī grupējuma suverenitāti saprot tikai federācijas sastāvā un LKP kā PSKP sastāvdaļu.

Un, visbeidzot, tā LKP daļa, kura sākotnēji ar entuziasmu atbalstīja Latvijas Tautas frontes veidošanos, bieži vien sastāv LTF, taču nav gatavi atteikties no federācijas vai konfederācijas principu suverenitātes izpratnē. Šie LKP biedri var iestāties arī par LKP atdalīšanos no PSKP vai tās stāvokļa maiņu.

Protams, ir arī virkne cilvēku, kuri tikai formāli turpina sastāvēt LKP, bet kuru pārliecība un uzskati atbilst pavisam citām politiskām idejām.

Saprotams, ka LKP pirms vēlēšanām centīsies noformulēt tādu savas rīcības platformu, lai vairotu popularitāti un attiecīgi iegūtu vēlētāju balsis. Šādas iespējamās platformas galvenās iezīmes var saskatīt 30. jūnijā «Lauku Avīzē» publicētajā projektā. To raksturo neskaidrija LKP un PSKP attiecības. LPSR suverenitāte federācijas ietvaros uz Savienības līguma pamata. Domājams, nav nejausība, ka šajā projektā vairākkārt atkārtots jēdziens «Latvijas tautas», atšķirība no LTF paustās domas par vienu Latvijas tautu un tautībām, kuru pārstāvji dzīvo Latvijā. Ekonomiskās politikas sadaļai raksturīgs tīrums ekonomisko un administratīvās regulēšanas metožu ekletiskās sajaukums. Par nevēlētu kļūdu jāuzskata IX sadaļas frāze: «...Jauceina visu cilvēku un nāciju tuvināšanu», kura, šķiet, pārnesa no nesenas pagātnes (vienīgi atmetot vārdus «un saplūšanu»).

Liekas, nav nejausība, ka projekts publicēts tieši «Lauku Avīzē», jo šis ārkārtīgi populārais izdevums pēdējā laikā uzrāda acīmredzamu noslieci uz LKP kreisā spārņa politiskajām idejām, kuras lielā mērā saistās ar Latvijas Lauksaimnieku savienības ievirzi, ko ne tikai politiskā ziņā var rak-

sturot kā mēreni konservatīvu. Tas nav nekāds pārsteigums, ja zinām LLS vadības sastāvu, kas pamata formējies no lauksaimniecības funkcionāriem un saimniecību vadītājiem.

Ekonomisko formu vienlīdzība un privatīpašuma legitimizācija taču padara visai neskaidras kop-saimniecību, to vadītāju un citu lauksaimniecības funkcionāru varas un pat eksistences perspektīvas. Ne velti LLS vadītāju reakcija uz LTF Domes valdes 31. maija Aicinājumu ir noraidošā vai labākajā gadījumā neizprotosā (piem. G. Freimanis 30. jūnijā «Lauku Avīzē», nerunājot nemaz par A. Kaulu, J. Beļavnieku u.c.). Arī 7. jūlijā «Lauku Avīzē» atfērētā LLS Centrālās valdes sēde rāda, ka, saprotot sabiedrības attīstības strūpeļu, LLS vadība izēju no tā meklēs federācijas ietvaros.

Ja arī LLS iecerēta Valmieras rajona biedrība nostāties šādās pozīcijās (es ceru, ka tā tas nebūs), politiskā sadarbība ar šo organizāciju būs visai grūti realizējama un šāda situācija, protams, tikai iepriecinās valdošā aparāta pārstāvjus.

Arī LTF ir visai nevienbarga politiskā ziņā, taču domājams, ka nepieciešamība skaidri noformulēt savu attieksmi pret suverenitātes jēdzienu mitisko «gaišo» spēku vietā tiks skaidrākus politiskos kritērijus.

* Paredzamā LTF vairākuma orientācija uz atbalstu Latvijas pilnīgi neatkarībai acīmredzot distancēs no LTF daļu tajā ietilpstošo LKP biedru. Savukārt, ņemot vērā Latvijas sabiedrības struktūru, tās attīstības vēsturi un saistību ar eiropisko kultūru, var prognozēt, ka liela daļa LTF dalībnieku pozitīvi uztvers sociāldemokrātiskās idejas un nostādes, kuras varētu būt arī alternatīva LKP pašreiz izstrādājama rīcības platformai tās radikālāk noskaņoto biedru skaituma. Sociāldemokrātiskās idejiskās atšķirības no LKP acīmredzot koncentrēties ap šādiem galvenajiem punktiem:

- 1) Latvijas suverenitātes jēdziens.
 - 2) sociālisma modelis,
 - 3) demokrātiskais jēdziens un vietā politiskā vērtību sistēma.
- Acīmredzot atjaunojamā LSDSP (kas sākotnēji, iespējams, veidosies LTF ietvaros) konsekvēnti iestāties par Latvijas neatkarību un demokrātiju kā augstāko vērtību politiskajā sistēmā.
- Sociāldemokrātiskais socialisma modelis varētu balstīties uz brīvām ražošanas attiecībām, visu īpašuma veidu līdztiesīgu, pašap-

liedzošu pastāvēšanu, sociāla taisnīguma realizāciju caur produkta sadales attiecībām, sociālo garantiju attīstību. Taču, saprotams, ne jau visiem LTF dalībniekiem būs pieņemama šāda politiskā platforma gan idejisko nostādņu, gan vēsturiskās pieredzes un pat PSKP ideoloģiju ilgā gadaejas sociāldemokrātu apmoļoņans kampaņas radi- to stereotipu dēļ.

Mīnešu arī citus iespējamus politisko partiju pirmveidojumus, kas daļēji vai pilnīgi ietilpst LTF, varētu pakāpeniski evolūcionēt un izveidoties politisku partiju formas.

Pirmkārt, tas varētu būt Vidus aizsardzības klubs, kurš, izstrādājot attiecīgu programmu ne tikai ekoloģijas jautājumos, varētu pretendēt uz «zāļo» partijas lomu, kuras popularitāte, ņemot vērā draudošo ekoloģisko katastrofu atsevišķos «karstajos» Latvijas punktos, varētu būt visai ievērojama.

Otrkārt, dažas partijas iezīmes piemīt arī LNNK, kuras pozīciju ar zināmu nosacību varētu apzīmēt kā nacionāli radikālu (necensēties aiz šī apzīmējuma saskatīt kādus «nāves grekus»). LNNK vadītāji gan apgalvo, ka viņu kustība galamērķis ir Latvijas neatkarības atjaunošana, taču ir zināmas šaubas, vai arī šāda gadījuma nenotiks LNNK pārformēšanas par politisku partiju.

Treškārt, daļā sabiedrības atsaucību varētu gūt arī krisīgī demokrātiskās idejas, kuras balstītos uz degradēto morāles un ētikas principu atjaunotni caur kristietības ideāliem.

Tads isumā ir Latvijas politiskās spektrs, kura pagaidām, par laimi, ne vienā, ne otrā galā nav atklāti paradījusē kādi agresīvi, vardarbīgi veidojumi.

Pec manām domām, svarīgākais LTF uzdevums līdz vēlēšanām ir panākt par patiesu Latvijas suverenitāti cīnošos spēku politisko koalīciju, perspektīva varbūt pat LTF pārveidojot par partiju koalīciju.

EDMUNDS KRĀSTIŅŠ

Politiskā spektroskopija

«...partijas grauz valdīšanas sistēmu, padara bezspēcīgu likumu un rada visniknāko naidu vienas tautas cilvēku starpā...» Šāda doma liekas ļoti pazīstama, un daudzi to jums droši vien to piedevēto kādam no augstiem PSKP vai LKP funkcionāriem. Taču, ak vai, tā pieder ievērojamam 18. gadsimta angļu filozofam Deividam Jūmam (Hume), kas marksistiski lejniskajā filozofijas vēsturē apzīmē kā subjektīva ideālisma pārstāvis. Viņa domas ir visai raksturīgas šim laika periodam, ko raksturo pārejas no monarhijas uz demokrātiju sākums. Ieskatam vēl viens citāns no Jūma esējas «Par partijām vispār» (sarakstīta ap 1740.—50. g.): «Tadā pat mēra, kādā cilvēkiem jācienā un jāgodā savi likumdevēji un valsts dibinātāji, viņiem jācienā un jācienā sēktu un frakciju dibinātāji, tāpēc ka frakciju ietekme ir tieši pretēja likumu ietekmei». Bet ap šo pašu laiku rakstītas arī šādas S. Monteskiē rindas: «...vienmēr, kad redzam, ka valsti, kas sevi dēvē par republiku, visā ir mierīgi — un nav dažādu politisku principu un grupējumu cīņas — tad varam būt pārliecināti, ka tajā nav brīvības».

Šis isais ieskaits vēsturē, manuprāt, rāda, ka sabiedrības attīstība veikts vēl viens loks, un, totalitārajai valstij izsmelot savas iespējas, mēs esam demokrātiskās valsts un sabiedrības veidošanas nepieciešamības priekšā.

Sabiedrības demokrātizācija pasaulē jau ilgāku laiku apbējusī daudzpartiju sistēmu kā labāko sabiedriski politisko institūtu dažādu viedokļu sāncensības iestenošanai, dažādu slāņu interešu pilnīgākai realizācijai valsts pārvaldē. Attīstītākajās demokrātiskās zemes pamazām notiek orientācija uz sabiedriskā konsensusa principu, t.i. pieņemamo lēmumu maksimālu atbilstību visas sabiedrības interesēm, neļaujot vairākumam ignorēt mazākuma viedokli. Protams, arī daudzpartiju sistēmā ir savi trūkumi, taču katrs, kurš vēlas ar tiem iepazīties, atradīs jebkurā bibliotēkā vai grāmatu veikalā bagātīgu literatūras klāstu. Turpretī citāda rakstura izdevumi tikpat kā nav pieejami. Man tuva šai sakarībā ir šāda doma — demokrātija ir ārkārtīgi slikti valsts pārvaldīšanas veids, taču diemžēl cilvēce savas paslāvēšanas laikā neko labāku nav izdomājusi. Un daudz-

partiju sistēma ir neapšaubāma demokrātiskās sastāvdaļa.

Arī atdzimstošās sabiedriskās un politiskās dzīves objektivitāte attīstība Latvijā nenoveršami ved uz daudzpartiju sistēmas iedzīvināšanu mūsu politiskajā sistēmā.

Šo procesu veicinājuši tādi sabiedrību polarizējoši un spēku izvietojojuši izgaismojoši notikumi kā LTF dibināšanas kongress un darbība, LNNK aktivitātes un LTF Domes valdes 31. maija Aicinājums, PSRS Tautas deputātu kongresa gaita, citas sabiedriskas norises.

Pašlaik, tuvojoties LPSR Augstākās Padomes vēlēšanām, ir visai interesanti paaanalizēt politisko spēku izvietojoju Latvijā, gan saprotot, ka sabiedriskie procesi risinās tik strauji, ka jau pēc pāris mēnešiem situācija var būt krasi mainījies.

Un tā, sāksim ar «padomju sabiedrības vadošo un virzošo spēku, tās politiskās sistēmas, valsts un sabiedriskā organizāciju kodolu» (LPSR Konstitūcija, 6. p.).

Tātad tā ir PSKP Latvijas nodaļa jeb LKP, vienīgā partija, kuras garantijas un statuss ir konstitucionāli nodrošināti.

Pēdējā laikā nereti tiek uzdots jautājums: vai PSKP vispār ir partija? Uz šo jautājumu nevar atbildēt viennozīmīgi, jo politoloģijā pastāv visdažādākie partijas jēdziena formulējumi. Jautācims, ka termins «partija» cēlies no latīņu vārda «partis» — daļa, grupa, savukārt PSRS Konstitūcijas 6.pantā deklarē: «PSKP pārstāv tautas intereses...» jau radot zināmas pretrunas. Neapsaubami, PSKP piemīt vairākas partijas funkcijas, taču vienlaikus tā ir pārgēmusi arī partijai neraksturīgas valsts pārvaldes, ekonomikas regulēšanas u.c. darbības.

Sis PSKP un attiecīgi LKP funkcionalās, kā arī vēsturiskās īpatnības ir LKP rindās pulcējušās visdažādāko uzskatu cilvēkus, pie tam saglabājot no 20.—30. gadiem izveidojušos nacionālo struktūru. Īpaši novērtēt dažādo grupējumu grūtisvaru kvantitatīvi, taču galvenais no tiem mēģināšu izdalīt.

Seit ir uz PSRS kā unitāru, vienpartijas, ideoloģizētu valsti orientēti grupējums, kas veido ieritfrontes kodolu un kuru nosacīti varam nosaukt par LKP labo spārnu. Acīmredzot tas līdz galam aizstāvēs un pārstāvēs centra mo-

Liberālo komunistu vieta nacionālās atbrīvošanās procesā

● Runā Eriks Vebers.

13. jūlijā Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs pieņēma lēmumu attiecībā uz pilsoņu komitejām. Neanalizēšu minētā lēmuma juridisko pusi; tas nav šī raksta uzdevums. Es tikai norādīšu uz kādu divainību, ko nevar neievērot, izlasot lēmumu: tiek atzīts, ka pilsoņu komiteju veidošana un darbība ir nelikumīga, bet tajā pašā laikā vietējās tautas deputātu padomes, valsts un sabiedriskās organizācijas tiek aicinātas atturēties no pilsoņu komiteju darbības sekmēšanas.

Iznāk, ka pats Augstākās Padomes Prezidijs, pieņemot lēmumu, nelolo nekādas ilūzijas, ka tas perspektīvā tiks pildīts; tiek mēģināts vienīgi pilsoņu komiteju veidošanas procesu piebremzēt.

Sāda, līdz groteskai novesta nekonsekvence ir totāli samilzušo valdošā aparāta iekšējo preturību un atjaunošanas spēku ārējā spiediena rezultāts, un liecina, ka pavisam drīz jāsākas tā agonija. Jāreķinās ar to, ka savā agonijā šis aparāts kļūs neapreķināms un var izraisīt vispārbīstamus ekscesus.

Būs ekscēsi vai nebūs — domājams, tas izšķirīgi atkarīgs no tās politiskā spektra daļas, kuru sākušu visā nopietnībā, bet tagad jau ar zināmu ironijas pieskaņu dēvē par «gaīšajiem spēkiem» Runa ir par liberālajiem latviešu komunistiem, par kuru spožumu un postu jau rakstījis («Atmoda», 10. jūlijs) un kuri LTF Valmieras rajona nodaļas programmā dēvēti par «valdošā aparāta reformistiski orientēto spārnu».

Ja «gaīšajiem spēkiem» izbeigs sēdēšanu uz diviem krēsliem un spēš aparāta reakcionārajai daļai pateikt kategorisku «nē», diezgan droši varam prognozēt, ka ekscēsu nebūs.

Privātas sarunās šaurākā lokā (pēdējā laikā arvien biežāk arī atklāti) pie šī politiskā slāņa pieder

rošās personas faktiski sevi raksturo kā rediskus: apkārt sarkans, vidū balts. «Sarkanā āda» esot tikai maskēšanās nolūka — lai efektīvāk varētu kalpot savai tautai. Valstiskās neatkarības jautājumā viņi pilnībā atbalstot LTF un LNNK mērķus, tikai uzskatot, ka drošāk uz tiem iet lēnām un pakāpeniski, jo citādi mēs riskējojam pazaudēt pat to, kas mums ir šodien.

Zelta vārdi. Pilnīgi pievienojos un abām rokām balsoju «par», jo pakāpeniska attīstība tiešām būtu drošāka.

Tiktāl par liberālo komunistu spožumu, kas izriet no viņu nacionālās piederības. Bet tagad par postu.

Vispirms šeit jāmin tā dēvētais «strausa sindroms», t.i., gluži fantastiska spēja neredzēt to, ko neģribas redzēt. Es runāju par to, ka pēdējā laikā sabiedriskie procesi attīstās arvien pieaugošā ātrumā, un diezgan droši varam prognozēt, ka izšķirošie notikumi pienāks daudz ātrāk, nekā mums, no pragmatiskiem prāta apsvērumiem vadoties, labpatīktos.

Ja mēs Latviju neaplūkojam izolēti no pārējās Baltijas, ja vēl ņemam vērā katastrofālo ekonomisko un starptautisko attiecību stāvokli visās impērijās ietvaros un centra hronisko nespeju principiāli un taisnīgi risināt šos jautājumus, zūd pēdējās šaubas.

Šeit nav nekādas nozīmes ne partijas sekretāra, ne LTF priekšsēdētāja subjektīvajām vēlmēm; process ir objektīvs un norit neatkarīgi no viņu gribas.

Ja liberālē komunisti savā ikdienas praksē nespej īstenot tik elementāru patiesību, tad pirmām kārtām tas izriet no jau no vājas dialektiskā materialisma apguves partijas un citās skolās, bet gan no viņu sociālās piederības, kas, manuprāt, ir pamata liberālo komunistu postam.

Viņiem nebūtu nekādas preti pasāpot par neatkarīgu valsti noteiktā nākotnē, bet savā dziļākajā būtībā tā viņus baida. Šķiriskais instinkts nešaubīgi pasaka priekšā, ka liberālo komunistu lielākās daļas sociālais stāvoklis neatkarīgā valstī būs zemāks nekā pašlaik, un ar to viss ir pateikts. Tālāk seko sen pazīstami «šausmu stāsti» no seriālas «Kas būtu, ja būtu...».

Protams, tūlīt atskanēs pamatoti iebildumi: mūsu aldiņas nav nekādas dižās, darba daudz, ar dievnesta stāvokļa izmantošanu arī tagad tā ir, kā ir... Tas viss pareizi. Tikai neaizmirsīsim, ka mūsu «attīstītā socialisma» sabiedrība joprojām lielā mērā darbojas feodālās struktūras, kur dīcīlība (t.i., piederība nomenklatūrai) pati par sevi ir sociāla vērtība.

Tatād — divdabīs. Vienlaikus spožums un posts (kā pazīstamā Balzaka romāna varonēm). Spožuma pamata — vēl pilnībā neizudušās nacionālās saknes, posta — piederība pie internacionālā valdošā aparāta, Konfrontācijas nacionālais un sociālais.

Kas ņems virsroku izšķirīgajos brīžos, kad vairs nebūs iespējams nosēdēt vienlaikus uz diviem krēsliem — nacionālais vai sociālais? Man ilūziju nav. Domāju, ka pēdējais.

Tomēr ne mazākā mērā nebūšu dusmīgs, ja laiks pierādīs, ka esmu kļūdījies, bet šodien liberālo komunistu divdabji būtu, manuprāt, vislabāk ilustre šis Viesurta Bergmana zīmējums.

P.S. Jau pēc raksta pabeigšanas pavisam nejausi manā redzeslokā traipjās 10.—16. jūlijā «Rīgas Viņņu» pēdējā lappuse, kur publicēti aptaujas rezultāti par valsts, politisko un sabiedrisko organizāciju darbību 1989. gadā.

Aptauja notika jūnijā, kad visiem jau bija zināmi LNNK II kongresa rezultāti, LTF Domes valdes aicinājums, kad nebija vairs noslēpums, ka ir Latvijas Republikas pilsoņu komitejas, kādēļ nepieciešama pilsoņu reģistrācija un kādas organizācijas aiz tā stāv.

Tad, lūk, tadā brīdī LTF darbību pozitīvi vērtē 61,5 procenti, ar pozitīvu neitralitāti pret to izturas vēl 17,9 procenti jeb kopā 79,4

procenti krievu tautības iedzīvotāju.

LNNK darbību tadā brīdī pozitīvi vērtē 41 procenti, ar pozitīvu neitralitāti pret to izturas vēl 26,4 procenti jeb kopā 67,4 procenti krievu tautības iedzīvotāju.

Citu nelatviešu iedzīvotāju vidū šie skaitļi ir vēl daļrunīgāki:

LTF — 60,5 + 25,9 = 86,4 procenti.

LNNK — 47,3 + 25,2 = 72,5 procenti.

Domāju, šie skaitļi pilnībā izgausina pasaciņu par to, it kā LTF un LNNK ar savu «nepardomāto» rīcību saasinot starptautiskās attiecības.

Praktiski vienprātīga ir visu Latvija dzīvojošo tautību attieksme pret partiju, it sevišķi pret tās rajonu un pilsētu komitejām. Lūk, skaitļi, kas raksturo sabiedrības attieksmi pret LKP CK (iekavas — pret vietējām partijām komitejām):

	Pozitīvi	Ar pozitīvu neitralitāti	Kopā (%)
Latvieši	6,5 (8,0)	19,3 (13,2)	25,8 (21,2)
Krievi	9,9 (6,4)	27,8 (9,9)	37,7 (16,3)
Citi nelatvieši	2,5 (6,6)	18,6 (10,9)	21,1 (17,5)

Protams, jāņem vērā, ka aptaujā piedalījās tikai sociāli aktīvie slāņi, jo atbildes vajadzēja nosūtīt pa pastu, bet rezultāti tomēr ir pietiekami izteiksmīgi, lai uzdroši-

Tādēļ, cienījamie liberālie partijas funkcionāri, jūs, kuri iestāties pret LTF Domes valdes 31. maija Aicinājumu un pret pilsoņu komitejām, nemeklējiet utis tur, kur to nav; pameklējiet tās sava kažokā!

P.P.S. Lai savlaicīgi novērstu iespējamos pārpratumus, paskaidroju, ka šī raksta mērķis nav analizēt kompartijas ierindas biedru vietu Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas procesā. Runa iet tikai un vienīgi par valdošā aparāta funkcionāriem. Ja kāds no minētās partijas ierindas biedriem šeit saskata noteiktu līdzību ar sevi, tā ir viņa personiska lieta, par kuru autors neaizbild.

ERIKS VEBERS,
LTF Valmieras nodaļas priekšsēdētājs

PAR ĒTIKU JEB NOVĒLĒJUMS «TĀLAVAI»

LTF Valmieras rajona nodaļai top sava avize. Ceļamaizei griebeš dot, lūk, ko: lai nekād «Tālavai» slejas (par l. lpp. nemaz nerunājot) neparedzītos rakstīti, kuros vadošs LTF aktīvis, bet ar parakstu «PSKJ ierindnieks», konjunktūras vadīts, gan pamatoti, gan nepamatoti kritizētu savas LKP rajona komitejas sekretāru, kā tas adekvāti ir noticis ar LKP Valmieras rajona komitejas un Valmieras rajona Tautas deputātu padomes laikrakstu «Liesma» š. g. 14. jūlijā un PSKP biedru, LKP Valmieras rajona komitejas biroja locekli b. G. Freimani. Tatād projām — ētika: cilvēku tikumiskas rīcības normu sistēma (Svēs vārdu vārdnīca, izd. «Liesma», Rīga 1978, g. 209 lpp.). Vienmēr. Arī pirms vēlēšanām!

LTF Valmieras «Lauktehniskās» grupas priekšsēdētājs:
J. TANCERS
E. BALODIS
U. ROĶIS

P.S. Kā rajona vislielākās sabiedriski politiskās organizācijas — LTF rajona nodaļas — ļoti svarīga dokumenta — paziņojuma ieviešana «Liesmas» 15. jūlijā numura 3. lpp. parastajā salikumā un bez LTF emblemas salīdzinājumā ar «LTF ierindnieka» rakstu zem šīs emblemas 14. jūlijā numurā 1. lpp. un treknā salikumā ATTAISNO «LIESMAS» DEVĪZI «VIENOTI LATVIJAI!»

Vai tā sākas cīņa par saviem kandidātiem «ar visiem līdzekļiem» (LKP CK ideoloģiskās nodaļas vadītāja A. Grudula izteiciens)? Ar varu taču milēts nekļūsi...

21. JŪLIJS, 5. AUGUSTS — KANGARU SVĒTKI

VALMIERA. 1989. GADA 17. JŪNIJS.

1940. gada 21. jūlijs un 5. augusts Valmieras aprinča preses spoguļi

Laikam nav nepieciešams plaši runāt par to, ka virsrakstā minētais spoguļis rādīja greizu attēlu. Tās vasaras avīzes mēs vairs nesaņemamies ar konkrētu cilvēku konkrētajām domām (kas gan tika krietni izskaustas arī Ulmaņa laikā), bet ar shematizētām ideoloģiskajām konstrukcijām, kurās varmācīgi tika iespiesta dzīves patiesība. Veltī meklēt radošu domu presē, kura bija nonākusi nevis tautas, bet gan birokrātijas kalpībā. Varētu piebilst tikai to, ka partijas (praksē — atsevišķu cilvēku) monopoltiesības uz informāciju tika un nereti joprojām tiek pamatotas ar darba tautas interesēm, «Prese sniegs pareizu informāciju» — 1940. gadā rakstīja «Rūjienas Vēstnesis». «Presei turpmāk piekrišis svarīgā loma tautas audzināšanā, pasargājot to no nepatīsam un maldinošām baumām. Prese jāsniedz pareiza un objektīva informācija par visiem notikumiem tautas dzīvē, atspoguļojot demokrātiskas Latvijas patiesās vajadzības.» Lai cilvēkiem neliktu mocīties ilgstošos patiesības meklējumos tik izšķirošā laikā posmā, jūlija tika slēgtas vairākas aprinča avīzes: «Valmierietis» — pēdējais numurs iznāca 19. jūlijā, «Rūjienas Vēstnesis» (26. jūlijā) un «Smiltenes Ziņas». To vietā sāk iznākt LKP Vidienas apgabala komitejas orgāns «Liesma» (1. numurs iznāca 13. jūlijā).

Kā «jaunā prese» tika galā ar augšminētajiem uzdevumiem? To parādījis laiks. Sobraid mēs jau skaidri zinām, ka 1940. gada galvenie notikumi risinājās bez tautas līdzdalības, un prese bija viens no lielākajiem tautas apmānītājiem. Tomēr pārlasīsim vecās lappuses un secinājumus izdarīsim paši.

26. jūlijā «Rūjienas Vēstnesis» publicēja rakstu «Tautas griba un sajūsmas izpaužas manifestācijās», kurā teikts: «Pagājušo svētdien (t. i. — 21. jūlijā — V.L.) Mazsalacas bijušajā aizsargu namā notika tautas sapulce. Runāja pārstāvji no strādnieku jaunatnes Valmieras organizācijas, Saistošiem un pārliecinātiem piemēriem un paskaidrojumiem runātajai lietīšķi apgaismoja Latvijas jaunas valdības mērķus un centienus, kuri iznīcinās bijušās valdības nodarītās netaisnības un apmierinās visas progresīvi domājošās Latvijas darba tautas taisnīgās un dibinātas prasības. Plašus komentārus veltīja arī Staļina konstitūcijai. Pēc priekšlasījumiem, kuri vispusīgi apgaismoja darba tautas sasniegtos jautājumus, uz pārstāvju ierosmi sapulce vienprātīgi izteica savas vēlēšanas un lēmumus: 1) lai Latviju pievienotu Padomju Savienībai kā 14. Padomju republiku, 2) lai Latvijā ieviestu Staļina konstitūciju un 3) lai Latvija nodibinātu Padomju Sociālistisko Republiku Savienības valsts iekārta. Šāda satūra telegrammu nosūtīja arī jaunievēlētajai Saeimai. Savu sajūsmu un piekrišanu pieņemtajiem lēmumiem sapulces dalībnieki izteica skaļiem un jūsmīgiem aplausiem.»

Turpat aprakstīts arī plašais «ap 600 galvu lielais darba tautas gājiens», par godu jaunievēlētās Saeimas pirmajai sēdei. «Gājiens, kurā piedalījās arī orķestris, atstāja lielu un grandiozu iespaidu. Piedalījās arī daudz darba ļaužu no apkārtnējiem pagastiem, kur par manifestācijas noturēšanu bija iepriekš izziņots ar apkārtnējiem Manifestantu vēlēšanas un prasības pauda lozungi «Lai dzīvo Padomju Latvija» u.c.»

Līdzīgi notikumi risinājušies arī citur, piemēram, Rūjienā. Par to stāsta «Rūjienas Vēstnesis» leviļotais raksts «Rūjieniešu sirdis pieredz sarkanarmiešiem»: «Atkal savus priekšnesumus solīja draudzīgās Sarkanās Armijas karavīri, kurus rūjienieši jau paguvuši iecienīt. Vienkārši un nepiespiesti riteja viesu karavīru mūzikas, dziesmu un deju priekšnesumi laikā, kad plašais laukums ātri pildījās apmeklētājiem. Daža deļa jauki norīteja arī dejas pāros vienoties brašajiem sarkanarmiešiem un rūjieniešiem...»

21. jūlijā nozīmē raksturota «Liesmas» 2. numurā: «1940. g. 21. jūlijā ieles Latvijas tautas vēsturē kā visspilgtākais un cildenākais notikums. No Latvijas darba tautas pieciem noveltis plūtotkrātis Ulmaņa kliķes jūgs. Tauta pati izlēmusi savu likteni... Tikai padomju vara var nodrošināt laimīgu un priecīgu dzīvi, tikai pie padomju varas varēs pilnīgi izplaukt tautas masu radošie spēki, tikai Padomju Savienības tautu brālīga dzimta Latvija ieņems cieņīgu vietu... Uz visiem laikiem iznīcinātā nacionālā naida kultivēšana, nacionālā apspiešana. Padomju vara paver līdz šim nepazītas iespējas nacionālas, kultūras un tautas radošo spēku attīstībai. Tikai Padomju Sociālistiskajā Latvijā visas tautības kļūs patiesi brīvas, neatkarīgas un viņām atvērsis sociālistiskas celtniecības plašais un saulainais ceļš.»

Pēc 5. augusta, kad tika «apmierināts tautas lūgums uzņemt Latviju PSRS», «Liesma» ar lielu virsrakstu vēstīja: «Latvijas tautas brīvības ilgas un daudzo paudžu cīņas mērķi ir piepildījušies.» Rakstā bija uzsvērti: «Mūsu dzimtene tagad ir sestā daļa zemes lodes —

lielā sociālistiskā valsts. Mēs esam nostājušies uz sociālistiska celtniecības ceļa. Mūs sagaida liels saimnieciskais un kultūrais uzplaukums un mūsu drošība ir pieaugusi. Mēs esam pilsoņi valstī, kuras lielās tautas atbrīvošanas idejas un sociālistiska kultūras avoti apstaro un vada visu progresīvo cilvēci... Neizsakāmā pateicība un mīlestība Latvijas darba tauta sveic savu lielo labdari, savu un visas cilvēces lielo draugu un vadoni Staļinu. Šini dienā latviešu strādnieki, darba zemnieki un inteliģenti visā pilnībā izjūt, cik dārgs un tuvs viņiem ir šis vārds. Kā lai mūsu pateicība nebūtu tik brāzmaina un neizteicama, ja mēs jūtam, kāds aizkustinošs sirsnīgums, rūpība un brālīgs siltums plūst mums pretim no Padomju Savienības tautām. Mēs esam nedalāma masa, mums pūkst viena sirds un šis mūsu varenās saites nespēs mūžu mūžos saraut nevienš, nevienš.»

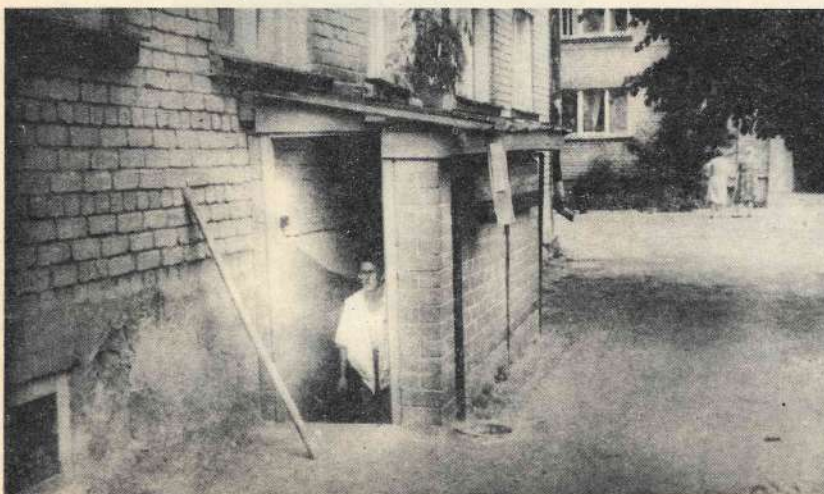
9. augusta «Liesmā» aprakstīta arī 6. augusta demonstrācija, kurā «valmierieši izrādījuši neredzētu sajūsmu par Padomju Latvijas uzņemšanu PSRS tautu saimē: «Nekad vēl mazā Valmierā nebija pieredzējusis tādas ļaužu masas savās ielās, tādas gaviļas un sajūsmu...» Sajā dienā laikraksts publicēja vārdā nenosaukta autora dzejoļi, veltītu 6. augusta demonstrācijai Valmierā:

«Strādnieki, varenā masa, Izslieniet karogus augstu! Uzvelkiet pietūru zvaigzni. Augstāk par debesu zvaigzņiem. Spīd lai tā pāri un vēro Fjordus un Grenlandes ledus Oazes maigas un smiltis Rietumu dziesmojo blāzmu,

Austrumu degošo gaismu! Varenais sirpis lai iegriez, Dzelžainais amurs lai izkaļ Debes' un mūžības jumā Vārdus «Lai dzīvo! Lai dzīvo! Visas zemes un tautas, Sarkanā karoga skautas!»

Jā, «revolucionārs optimisms» un patoss bija neatņemami staļiniskās sistēmas elementi. Tieši tāpat, kā «cīņa pret šķiras ienaidniekiem». Arī «Liesmā» parādījās pirmie raksti par «šķiras modribas celšanu», kas liecināja: ne visi būs derīgi 21. jūlijā un 5. augusta Latvijai. 13. augustā «Liesmā» citēja J. Kalnberziņu: «... ir jāizklieķē katra ilūzija, ka Padomju varai Latvijā nav ienaidnieku. Padomju varas ienaidnieki nesauz, tie centīsies dažādā veidā vest cīņu pret Padomju varu, pret sociālistisku celtniecību, pret zemes taisnīgu sadalīšanu Maskojušies, slepeni stāvo neapziņiem darba tautas locekļiem aiz muguras, tie centīsies atsevišķās vietās iegūt masu uzticību un tādā kārtā iekļūt darba ļaužu padomēs, centīsies sabotēt ražošanu, graut darba disciplīnu, graut strādnieku organizācijas no iekšienes. Šie ienaidnieki centīsies aglītēt, lai iznīcina sugas lopus, lai nenovēc ražu, lai neapsēj laukus, centīsies turēt nekārtību savus privātos īpašumus, neapstādāmie pat pie terora un diversijas aktiem.» Nav šaubu, ka šāda «slimbības aina» tika uzstādīta ar 30. gados PSRS pārbaudītajām staļiniskajām metodēm. Un Staļins varēja būt pārliecināts, ka arī pati «slimbība» tiks ārstēta ar viņa izrakstītajām «zālēm». Tikai par to valmierieši no savas avīzes neuzzinās ilgus gadus.

VIESTURS LUCANS

BAGĀTAIS BRĀLIS UN NABAGĀIS BRĀLIS...

Augšējā attēlā: bagātais brālis jeb KIICC Latvijas filiāles Valmieras rajona komiteja (bijušais apgabaltiesas nams Padomju ielā 19).

Valmieras rajona organizācija ir 3 293 biedri un 50 biedru kandidāti.

Devīze: «Партия — ум, честь и совесть нашей эпохи!»

Apakšējā attēlā: nabagais brālis jeb LTF Valmieras rajona nodaļa (Tūristu klubs 1. Maija ielā 4). Valdes mitne.

Valmieras rajona organizācija ir 4 472 biedri. Devīze: «Par brīvu un neatkarīgu Latviju!»

Valdes sēde

notiks nevis tūristu klubā, kā tika paziņots iepriekš, bet gan Pionieru ielā 1, topošajā neformālā organizāciju namā Atgādinām norises laiku: 7. augustā, pirmdien, pl. 18.30. Sēdes darbā aicināts piedalīties pilnā izpildkomitejas priekšsēdētājs Juris Slēngis.

Numurā izmantoti MĀRA ZARIŅA, ALEKSEJA KOZINĒCA un JANA TANCERA fotoattēli.

Redaktora v. i. I. VINKLERE

P. 4347 T. 5100

Mums raksta

12. jūlijā 4. PMK kolektīva notika dzīvokļu sadalīšana. No dzīvokļu uzskaites rindas tiek izsvītrots LTF un LNNK aktivista Didža Kriegera uzvārds. Moltvācija: personīgās jaunbūves darbu vilcīnašana.

17. jūlijā notiek paplašinātā dzīvokļu sadalē komisijas sēde. Tur pierādās, ka 12. jūlijā sēdes lēmumam par Kriegeru nav juridiska pamata. Darba kolektīva padome nobalso par to, ka lēmums jāpārskata. Neskatoties uz to, ka komisija 17. jūlijā bija uz vietas vatrākumā, lēmuma pārskatīšanu pārcēla uz vēlāku laiku. Tā vēl līdz šodienai jautājums ir palicis neatrisināts, un par pārskatīšanas rezultātu labvēlīgu iznākumu garantiju nav.

IVARS FIMBAUERS

«TĀLAVA» — Latvijas Tautas frontes Valmieras rajona nodalās informatīvais biļetens. Iznāk kopš 1989. gada augusta divas reizes mēnesī.

Redakcijas adrese:

Tālrunis:

Metfens 5 100.

Salikts n iespiests Valmieras tipogrāfijā «Liesma», 228600, Valmierā, Ā. Upiša ielā 7.

Ofseta tehnika.

1 uzsk. iespiedloksne.

REDAKCIJAS KOLEĢIJA:

INESE VINKLERE,
DACE BERZINA,
JANIS JASANS,
EDMUNDS KRĀSTIŅŠ,
VIESTURS LUCANS,
ARTŪRS NARBUTS,
ATIS SLOKA.

Publicētē materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas, redkoģēģijas vai LTF Valmieras rajona nodalģas valdes viedokģli.